

ПИТАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

УДК 801.313.1+802.0

Гнаповська Л.В.

Сумський державний педагогічний університет

Соціальність як базова функціональна характеристика антропоніма

У статті розглядається опис соціальної структури профолі антропоніма, семантична структура яких аналізується в повній конітичній підставі. Англійські особливі імена досліджуються як жові одиниці, що репрезентують певний навіт знань про деякі риси етнічної самобутності англійської нації.

В.А. Ніelson вказав, що останнім у дослідженні антропоніма є визчення його соціальної ролі. При цьому, як стверджує дослідник, значення соціальності імен «коніт не означає випливати серед них такі, що самі як крічать про свою соціальну приналежність» [3, 28] і експліцитно вказують на соціальні відношення імен. Зберігаючи у своїй внутрішній формі певні етимологічні значення — назву, яка в яксь заборонено соціально. Саме такі випадки, на думку деяких лінгвістів [3, 4; 5], можна вважати достатньо повними (в узагальненні, на суцільному синтаксичному зрізі), оскільки етимологія — тільки один момент у тривалій історії імені.

Антропоніми проіамає деякі етапи, у повному з яких він формує свою семантичну структуру. Так, на першому етапі (від виникнення імені до першої змін в його фонетичному вигляді або референтній відокремленості) значення іменитива, від якого утворений антропонім, входить у семантичну структуру останнього як один з її найважливіших компонентів. Етимологічне значення притаманне повному імені. Але в розширених антропонімічних системах воно зберігається лише в деяких імені, а в близькості погляду [4, 149]. Отже, в даному випадку навіна ситуація, коли безпосередній, первинний зміст повної іменитива швидко зникає, ім'я

лишує риси конітичності, й у такий спосіб здійснюється поступова зміна антропоніма від його початкових лексичних значень. О.Херфорд вказує цей процес як «онімотологічний закон дисоціації» [цит. за: 1, 140]. Іншими словами, тут йдеться про іншу функцію елемента, про яку поговір його функціонування. У намістості лише функціонально-семантичного значення імені, сутність якого А.Е.Лешковий вивчає в іншій функціональній характеристичності лексичних при певному збереженні з боку вираження, в результаті чого слово втрачає деякі зі своїх семантичних пов'язань і одержує ім'я, а також змінює свої синтаксичні, морфологічні та прагматичні характеристики [2, 3-4]. Результатом цього переіменовування є набуття антропонімом «власне антропонімічного» — «наслідкового», суто референтного значення: «ось це ім'я». В.А. Ніelson вказав на цю зміну внаслідок зміни ролі, оскільки воно несе й антропоніма [4, 149].

Значення «від-антропонімічного» не є власним самому імені. Воно риниме в ужитку антропоніма, із суцільної однієї конкретного носія імені, створюючи на саме ім'я [4, 51]. Дане значення є для області імені (далі ОІ) функціональним і для близькості імені об'єктується певним власним особливим значенням. Проте роль його на подальших етапах розвитку і функціонування антропоніма стає дуже істотною, оскільки відбувається вибороти імені втрує не до-антропонімічне (етимологічне) значення, а від-антропонімічне, пов'язане з комплексом ідентифікаційних або суцільних асоціацій: ім'я, надання історії імені святого, із деяким інтегруванням його збігається християнським, називання іменами податних родинських дітей, відомий випадок, літературна герцога нації. Інші історичні випадки, котрим «об'єктом» ім'я, наприклад, можуть сформувати його значення — ім'я, імена негативних історичних осіб або негативних історичних героїв, а також інші асоціації.

Саме стовідношення зазначених вище планів значення ОІ як безпосереднього знака характеризує останній як такий. Це відношення знаєди є конкретним, історично зумовленим. В одному випадку приналежності або відношення етимологія імені (до-антропонімічне значення); в іншому — етимологічне значення погляду, а ім'я асоціюється з певним або негативним носієм, тобто на перший план виступає

Показником мовної таїли вваляти факт аничного перекладу зафасованих у славних чомовчих імен над жіночими. При цьому цкаким, на наш погляд, може бути амак класичного співвідношення жіночих і чомовчих імен у різних проаформах англійського антропонімічного Найбільш вагомим є перекладання чомовчих імен германського і кельтського походження. Дані групи імен репрезентують пиволітично подібний (у часовому, просторовому і соціальному планях) період так званої «військової демократії», коли триває роль у суспільстві відігравали представники славної ступі. У результаті жіночі імена різко фасуються в документах. Наприклад, у «Книці Судного Дня» (Doomsday Book), що містить матеріали юридичного історичного архіву Британських островів кінця XI сторіччя, імена жінок згадувалися після опису дурби [7, 40]. Значимістю германців із старорудовою і релігійною культурою, що змалася в результаті запровадження в Англії християнства після VII сторіччя н.е., і активна роль, яку в цьому процесі відігравали імена [8, 54], зумовили той факт, що кількість чомовчих і жіночих антропонімів латинського походження зростає, а грецькі жіночі імена навіть стали переважати над чомовчими. Так звано «добротесність» імена (*Phidote, Charity, Faith, Modesty, Hope* та ін.), що увійшли в англійський антропонімікон в кінці XVI сторіччя і пов'язані з Реформацією як соціально-політичним явищем, також значно зростають над кількістю сучасних чомовчих імен. Так зміни соціальної ролі імен в суспільстві відбилися в жіночій і кльовісній репрезентативності чомовчих і жіночих антропонімів у системі ОІ англійців.

Дослідження англійської антропонімичної системи дозволяє також розглянути особливості розвитку жіночійчих відносин в англійському суспільстві в різні періоди. При цьому антропонімичні факти підтверджуються даними, наданими филологами, істориками, соціологами. Так, говоречи про кельтські імена завоєвувачів (германських племен) із бритами, давній менталітет Британських островів, слід зауважити, що як антропонімичний даними мовозна судити про достатню міцний процес ановання однієї ступічної спільноті в іншу. І хоча факти незначного впливу кельтських і германських мов на розвиток англійської мови часто приймають як свідчення абсолютної явлелюкості.

антропонімичності і протівності кельтського населення, останий архіологічний аналіз, швидко підтверджують думку про те, що виступив ситуація не була настільки драматичною [8, 50-51]. І в цьому плані показовим є ОІ — як і кльовісній склад (у кльовісних записках 244 імені кельтського походження — 168 чомовчих і 76 жіночих), так і кльовісній показники. Наприклад, германський християнський поет Caedmon писав кльовісний вірш. А імена найбільш відомих перших західносаксонських королів — *Cedric, Constan* (*Caedwalla* — свідчить про те, що в них, очевидно, хоча з частотою тежало кров кюриних бритаів).

Подібна ситуація спостерігається і при аналізі характеру антропонімічних германських племен, що оселилися на Британських островах, із іменами скандинавських родичів, що читали періодичні звісти на англосаксонській королівстві, починаючи з VIII сторіччя н.е. За даними істориків, скандинави порівняно швидко амаклися з англосаксами, і мирне співіснування двох більшосторідних ступічних груп зумовило той факт, що скандинавське завоювання не мало істинного впливу на систему імен, що склалися в англосаксів на той час. Так, кількість ОІ скандинавського походження в сучасному англійському антропонімичному імені — 31 ім'я, у т.ч. 19 чом. і 12 жіноч. Скандинави, як уже були германцями, мали багато загальних в англосаксами антропонімичних тем і урладій. Так, парамово існувала деля кльовісності та даними англійськи внутрішньої форми нагр., сканд. *Arora* і *A.-англ. Egar* («красота» + «слів»).

Слідчим явищем розглядати двох культур — англосаксонської і скандинавської — в існуванні в сучасному англійському антропонімичному імені «інтерлінгвістичних компонентів» — імен, у семантиці складених основ яких сполучаються компоненти латинського походження і латинськи англійського походження наприклад, імена *Clinion* (< *A.-сканд. Klin* «пиріжок» + *A.-англ. lin* «хліб», фредромний моток, місто», тобто «той, хто живе в саді», релігійний на пиріжок»). *Devilton* (< *A.-англ. devil* «дьявол» + *A.-англ. ton* «длина землі перед боліт», тобто «той, хто живе серед боліт або долин»). Показним є також той факт, що період із 1016 по 1035 р.р. відзначається правлінням короля датського походження Канута

(*Slut*), ім'я якого походить від давньсаксонського словотвірної основи *sluht* — букв. «людина шкідливого походження» [9, 87]. Ім'я нащадка Кюгута — князя Хартвігута (*Hartwigut*), що правив із 1040 по 1042 рр., також являє собою споріднені інтерлейністичний композит, складений частинками якого виступають першої складової із нею тою етимологією (близької, д.-в.-сл. *sluht* — «створдній, сильний») і ім'я прудка — князя Кюгута. Семіологічними є також і те, що останній *angli* і *slut* король перед норманським завоюванням Гарольд (*Harold*), син англійського ерла Годвіна (*Godwin*) і його дружини датського походження Гети (*Gytha*), маю ім'я, що походить від давньоміж.-сл. основи *hete* («ордіа») і *wealdan* («приняти, укріплювати»), але які ввійшли свого фактичного форму в ринні середньовіччя під впливом франкоязычного ім'я *Harold* із таким же значенням Брати Гарольда — *Svegn* і *Gyfi*, а також сестри *Cannihilde* мали датові імена, а самій Гарольд назвав своїх дітей як англійськими іменами *Godwin* і *Edmund*, так і скандинавськими — *Magnus*, *Ulf*, *Harold*, *Cytha* і *Cannihilde* [8, 54]. Ще одним прикладом інтегративного співіснування двох етнічних груп, афронтації в англійській системі ОІ, є ім'я останнього давньанглійського фрідрікського Кантуберійського, катрич звали *Sigard* (сваднотиниале ім'я), у той час як його брат — *Aethelmar* — носив давньанглійське ім'я [ор. сл.].

На підтвердження думки про те, що ОІ, як джерело соціально-економічного і культурного життя суспільства, на певному етапі його розвитку відбивають характерні риси історичності даного етапу, варто згадати й інші факти. Так, поворотним пунктом в історії англійців стали XI сторіччя, а саме франко-норманська політика Вільгельма Завойовника, у результаті якої усього за 36 років норманські ОІ (у т.ч. і такі офіційно англійські германського походження, як *Amal*, *Audrey*, *Bernard*, *Emmery*, *Geoffrey*, *Gerald*, *Hubert*, *Ralph*, *Richard*, *Robert*, *Roger*, *Walter*, *William* і ін., *John*, *Genetivus*, *Mathilda*, *Millcent*, *Rammond* і ін.) майже цілком витіснили давньоміж.-сл. і скандинавські імена і народні (у більшій мірності цей процес протікав повільно).

Безсумнішним у цьому зв'язку є також вплив Християнської релігії, внаслідок чого повільно в англійських ОІ поновилися біблійні

Зрештою в даній площі літератури на формування антропонімічних мов англійців. Свідчення тому — досить чисельна група так званих композитів («*blendes*») імен, що являють собою результати взаємодії фразей письменників і поетів. Прикладом слугують нащадки для англійців *Fiona* — ім'я, продумане шотландським поетом-романтиком У. Шарпом, що після під впливом Фіона MacLeod (етимологічно ім'я походить від галльського *fin/winn* — «прорісаний, білий»); *Lorna* — ім'я героїні роману Р.Д. Блоскура «*Lorna Doone*» (1869), що етимологічно бере початок від англійської основи *lorn*, *labyrinth* — «лабіринт, саванна»; *Rennil(l)a* — ім'я, вивідане поетом Ф. Сідном у XVI сторіччі, яке етимологічно свідчить про процвітає основи *ren* «вист» + *l* «мед», тобто «медовосолодка»; *Vivella* — ім'я, продумане Дж. Свифтом для своєї п'ятерої Естер Вангард і елементів її імені і прізвища: *Vanhartigh* + *Easa* (*Father*); *Wendy* — ім'я, продумане Дж.М. Беррі для її сестри «Пітер Пен» за асоціацією з давнім словом «*wendes* (*friend*)» — «друг».

Ця тема могла б стати предметом більш детального розгляду. Проте в рамках даного дослідження обговоримо лише деякі моменти зрозумілих про те, якби бачити промову історію історію на рівні цілого історичності ОІ) реалізується іншої аспект проблеми — історична свідомість кожного окремого антропонімі. Звідси проблема пов'язана в тому, що на певному конкретному часовому рівні імена розширюються соціально, і вибір імені зводиться в залежності прийнятих від деяких чинників соціально-політичної ситуації в суспільстві чи соціального стану батьків дитини в цьому суспільстві. Так, зростає вплив (на імена, так і запозичення) імен заводи відбувалося більш інтенсивно в середовищі соціально-політичної ситуації в суспільстві були нижчих прошарків населення замішався, як правило, більш традиційними. Очевидно, цим пояснюється той факт, що аж до XVI сторіччя біблійні імена ще не займали домінуючого становища в англійській антропонімічній системі, намагаючись на те, що процес інтеграції германського населення Британських островів почався вже в VII сторіччі. Як показують статистичні дані, наприкінці XII

століття за частотністю вживання біблійне ім'я John займало місце в'їте місце в рейтингу найбільш популярних чоловічих антропонімів, поступаючи першим місцями оформуванню германських імен William, Robert, Ralph і Richard, які носили 44 % хлопців [7, 40, 9, 399-400]. А жіночі біблійні імена Mary, Anne, Joan, Elizabeth укріплюються в писемних пам'ятках лише на початку XIII сторіччя. Цим же фактом, що деякі почали дивуватися більш інтензивного і ширшого використання канонічних християнських імен лише після виходу у світ в 1382 — 1384 р.р. коментарю Д. Вольфа проєкту Біблії на середньовіській мові. Католицьким цим процесу стали також уведена в Англії в 1538 році обов'язкова реєстрація новонароджених, які одержували при хрещенні імена і прізвища. У результаті до трійки найбільш популярних чоловічих імен в 1550 по 1800 р.р. входили імена William, John і Thomas, а найпопулярнішими жіночими антропонімами в 1600 по 1800 р.р. були Elizabeth, Mary і Anne [10, 22-23].

Привалдом маложесті індивідуального вибору імен від антропонімічних традицій суспільства як колективної особистості мови були імена Реформації на антропонімічну систему англійців. У результаті даного соціально-політичного явища, що прийшло в країнах Західної Європи форсу боротьби проти католицької церкви, найбільш імені святих потрапили в огляд, і першочергово XVI сторіччя імені, як Анна, Barbara, Catherine, Basil, Christopher, Dennis, Martin, Valentine і зі стали рідко зустрічатися. У той же час ширше поширення одержали імена зі Старого Заповіту: Amos, Benjamin, David, Elijah, Hannah, Jacob, Joseph, Judith, Samuel, Sarah, Susan(на) і ін.

Тимчасовим, навіть досить невеликим оглядом сучасних іменитів становлення і функціонування системи англійських ОІ дозволяє зробити висновок про те, що в цілому антропонімія перебуває референції імені мови участі в процесі висування мовленнєвих істот — людей як членів соціуму, що розвивається певною мовою. Відомо, що імена і прізвища (як і в інших мовних одиницях) необхідно певною ступенем і в певності імені (імені — гіпосемантичності) суттєвими, навішими у відношенні імені мови [6, 61-63]. Це, у свою чергу, означає, що акт називання дає імені ім'я може здійснити дослідника і в огляду на те, які ментальні процеси пов'язані з основою номінації і які мовні засоби залучені до вербальної реалізації цих процесів. Іншими словами, очевидно постійна ланка між

імені суми імені, який має інформації закодованій у внутрішній формі кожного антропоніма і всієї системи особливих імені народу як дані і вербалізовані сфери мовленнєвої діяльності. Отже, на основі даної точки перегляду можна стверджувати, що антропонім — це специфічна точка перегляду когнітивних потенцій певного етносу як мовленнєвої особистості і мовних форм і засобів виступає цією потенцією, створюючи «співачий ідентичності» [1, 14] народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александренков Э.Г. «Этническое самосознание» или «этническая идентичность»? // Этнографическое обозрение. — 1996. — №3. — С. 13-23.
2. Александров А.Е. Особенности функциональной перераспределения имен у сучасній англійській мові // Вісник КДУ. Дослідження мовних ужитків. Серія «Філологія». — 1997. — Вип. 1: Проблеми граматички слова та тексту. — С. 3-11.
3. Малашук О.Т. К семантике имен собственного // Проблемы теории и методики языка. — Ярославль: Ярославский гос. ун-т, 1980. — С. 139-148.
4. Назаров В.А. Имя и общество. — М.: Наука, Гл. ред. вост. лит., 1974. — 278 с.
5. Назаров В.А. Личное имя — социальный знак // Главы этнографии. — М.: Наука, 1982. — С. 27-50.
6. Руденко Д.И. Собственные имена в контексте современных языковой референции // Восток — цивилизация. — 1988. — №3. — С. 58-67.
7. Система личных имен у народов мира. — М.: Наука, Гл. ред. вост. лит., 1989. — 384 с.
8. The English World History, Characters and People. — London: Thomas & Hudson, 1982. — 268 p.
9. Рыбакин А.И. Словарь англійських іменів. — М.: Сов. енциклопедия, 1973. — 408 с.
10. Walyscombe E.G. The Oxford Dictionary of English Christian Names. — 3rd edn. — London: Oxford University Press, 1977. — 428 p.